

VOLDENES FALD

PODCAST

København i 1000 år
Afsnit 5:
Voldenes fald (24 min)

RESUMÉ

I 1800-tallet forandres byen for altid. De volde og porte der i århundreder har omkranset hovedstaden og lukket den om sig selv, nedlægges, og byen får en form, vi kan genkende i dag. Brokvartererne udvikler sig, og der skabes et nyt centrum i form af Rådhuspladsen ligesom cykler, cafeliv og parker bliver en del af bybilledet.

TEMA/KRONOLOGI

- 1850'erne → start 1900-tallet.
- Befæstning, volde, byporte.
- Byudvikling, hovedstaden, brokvarterne.

SÅDAN ARBEJDER DU MED MATERIALET

Dette materiale tager udgangspunkt i Københavns Museums podcastserie "København i 1000 år".

Materialet er henvendt til lærere, der underviser i folkeskolens ældste klasser og tager udgangspunkt i historiefagets formål og kompetenceområder.

Det kan tilpasses den enkelte undervisningssituation i forhold til niveau, arbejdsform og tidsforbrug. Du kan frit vælge, hvilke opgaver eleverne skal arbejde med og hvordan.

Der kan arbejdes med opgaverne alene, i makkerpar eller i grupper – og flere opgaver kan også gennemføres fælles i klassen.

Ved nogle opgaver er der angivet en tidskode. Denne refererer til tidsbestemmelser i podcastafsnittet, så eleverne kun skal gehøre en bestemt del for at løse opgaven.

KØBENHAVNS
MUSEUM

ARBEJDSSPØRGSMÅL

Hvilke funktioner havde voldene og byportene, og hvilke problemer skabte de?

Forsvar, økonomisk og juridisk adskillelse mellem by og land, kontrol over handel, told – handlende der skulle ind i byen skabte trængsel og lange køer

Beskriv hvordan portene så ud. 25 meter dybe, smalle 3½ meter, trange

Hvorfor skulle man vise pas for at komme ind i byen? Så man blandt andet kunne kontrollere hvilke fattige, der kom ind i byen.

Hvem ejede det område, der blev givet fri til bebyggelse uden for voldene? Militæret

Hvornår begyndte man at rive byportene ned, og hvordan foregik det? 1856 – befolkningen river portene ned og bruger materialerne andre steder

Hvad kendetegnede den nye bydel Vesterbro? Slagtere, kroer, forlystelser, tilrejsende

Hvad kendetegnede den nye bydel Nørrebro? Industri, produktion, arbejderboliger

Hvad kendetegnede den nye bydel Østerbro? Kirkegårde, fiskedamme, gartnerier, sommerboliger

På hvilken måde kom byen og bylivet til at ligne det, vi kender fra i dag? Arbejde, transport, cafeliv, byture, forlystelser; biograf, teatre, Tivoli.

ORDLISTE

Arbejd med de svære/ukendte ord, der nævnes i podcasten

- Befæstning
- Demarkationsterræn
- Klondike
- Borgerskab
- Fri bevægelighed
- Befolkningstilvækst

ØVELSE

Tidskode: 1.30 – 6.36

Undersøg hvor i byen man stadig kan se spor efter de gamle voldanlæg.

Find et kort over København og indtegn stederne. Forbind stederne med hinanden og se hvor stor/lille København har været.

Marker hvor byportene lå.

PERSPEKTIVER

Tidskode: 8.03 – 11.09

Da brokvarterne opstod, havde de hvert deres kendetegn.

Hvad kendetegner brokvarterne Nørrebro, Vesterbro og Østerbro i dag?

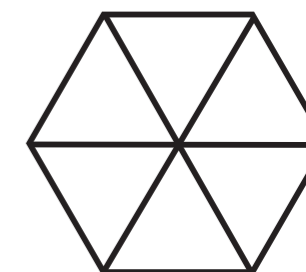
UNDERSØG

Gadenavne og stednavne har ofte en historisk baggrund. Undersøg hvorfor nedenstående gader hedder det de gør.

- Stormgade
- Gammel strand
- Vester voldgade
- Nørre voldgade
- Magstræde
- Farimagsgade
- Trommesalen
- Bagerstræde

Find selv andre gader med historiske navne.

Undersøg om der er nogle stednavne i dit område eller i din by, som har historiske referencer.

ØVELSE

Mindmap:

1. Lav et mindmap over alle de ord eller ting, du kommer til at tænke på, når du hører ordet København.
2. Tegn en ring om alle de ord, du også kan forbinde med det gamle København.
3. Tegn en ring om de ord, der er helt særlige for København, og som ikke findes andre steder.

UNDERSØG

Søg efter malerier eller tegninger af de gamle byporte på nettet. Beskriv hvordan portene så ud, og hvad du ellers ser på billedet.

PERSPEKTIVER

Tidskode: 3.10 – 6.05

Byportene fungerede også som grænsekontrol, hvor man tjekkede om folk havde adgang til byen. Man skulle have et formål og penge nok til forsørge sig selv.

Hvad kontrollerer vi ved landegrænserne i dag og hvorfor?

Tidslinjen viser temaer og udvalgte årstal fra hovedstadens historie, som Københavns Museum viser i sine udstillinger.

12.000 f.v.t. – 1000: Forhistorien

- 12.000 f.v.t.: Første spor efter mennesker i området
- Stenalder → Middelalder: Spor efter bosættelser

1000-1200: Den tidlige by

- 1166: Absalon bygger sin borg

1200-1500: Middelalderbyen

- 1254: Byens første stadsret

1536 – 1660: Renæssancens by

- Christian d. 4 bygger nye voldanlæg
- 1639: Christianshavn etableres
- 1659: Stormen på København

1660 – 1850: Enevældens by

- 1711: Pesten rammer København
- 1728: Første store bybrand
- 1795: Anden store bybrand

- 1807: Københavns Bombardement
- 1853: Koleraen rammer København
- 1856-58: Byportene rives ned

Elektrisk Buelampe som bliver den foretrukne gadebelysning på byens pladser og hovedstrøg. Ca. 1900

Gas og elektricitetsskilt fra en udstilling. 1926

Bogstav fra skilt til Bennets Rejsebureau, som lå på hjørnet af Rådhuspladsen og Frederiksberggade.

Udgivet af: Københavns Museum 2021

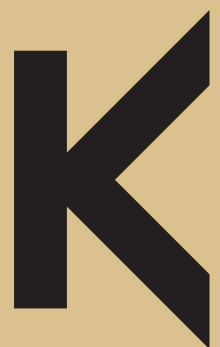
Tekst: Cecilie Borgund Hansen

Redaktion: Cecilie Borgund Hansen, Marie Søborg Andersson, Sidsel Kirk

Foto: Københavns Museum

Grafisk design: Le Lyhne Fischer, lefischer.dk

Tryk: Kandrup Bogtrykkeri A/S

KØBENHAVNS
MUSEUM

1850 – 1950: Den moderne by

- 1892: Elektrisk belysning indføres
- 1911: Hovedbanegården opføres
- 1940'erne: Bysanering

1950 - : Byen til debat

- 1960'erne: Slumstormerne
- 1971: Christiania etableres

- 2007: Ungdomshuset ryddes
- 2000→: Nye bydannelser